

การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ : ทิศทางการบริหารจัดการวัด

พระทานนุวัตร หัสตร¹ และยุพาพร ยูภาศ²

Phrathannuwat Hussadon¹ and Yupaporn Yupas²

บทคัดย่อ

การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) คือ การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการภาครัฐโดยนำเอาหลักการเพิ่มประสิทธิภาพและการแสวงหาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ มีการนำเอาแนวทางการบริหารงานของภาคเอกชนมาปรับใช้กับการบริหารงานภาครัฐ โดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ ความคุ้มค่า การจัดการโครงสร้างที่กะทัดรัด ให้เอกชนเข้ามาแข่งขันการให้บริการสาธารณะ ค่านิยม จรรยาบรรณวิชาชีพ คุณธรรมและจริยธรรม ดังนั้นจึงใช้การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่มาบูรณาการในการพัฒนาวัดต่างๆ ด้วยบูรณาการรูปแบบองค์กร (Integrated Organizational) มุ่งพัฒนาระบบการจัดการวัดแบบบูรณาการ โดยการสร้างความเชื่อมโยงของฝ่ายงานต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยยึดหลักพระธรรมวินัย มุ่งการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) เพื่อการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบจากวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ และประเมินสภาพแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอกองค์กรให้ชัดเจน โดยการวิเคราะห์ สวอท (SWOT) พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศภายในวัดที่ทันสมัย (Technology for Education) โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้มีวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยและสิ่งจำเป็นในภาวะการณ์โลกปัจจุบัน เชื่อมโยงเครือข่ายทาง (Network Education) คือการศึกษาการมีส่วนร่วมของวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวัดที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการ

คำสำคัญ : การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่, การบริหารจัดการวัด

¹พระวัดศรีชมภู บ้านคำเจริญ ตำบลม่วงไข่ อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร

²รองศาสตราจารย์ ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ABSTRACT

New Public Management is the transformation of public administration by applying the principles of efficiency and efficiency seeking to excellence. The administration of the private sector has been adapted to the administration of the government. Focus on value-added, compact structure management. Private sector competes in public service, ethics, professional ethics. Morality and ethics Therefore, the new government administration has been integrated into the development of various measures. With integrated organization model (IntegratedOrganizational) aimed at developing an integrated measurement management system. By linking the various departments together, based on the principles of discipline. Strategic Management is the systematic management of the vision of the management team through the analysis process. And environmental assessment. Clearly, Swot Analysis (SWOT) Development of information technology in modern measurement (Technology forEducation) by promoting Encourage materials, equipment, and technology to meet today's changing needs. Network Education (Network Education) is the study of the participation of measurement and measurement related organizations that are beneficial to management.

Keywords : New Government Administration, Management, Measurement

บทนำ

ปัจจุบันการบริหารงานราชการแผ่นดินในทั่วโลก มีการเปลี่ยนแปลง ทั้งรูปแบบ วิธีการ มีการบริหารงานที่แตกต่างกัน และมีความหลากหลายไปตาม รูปแบบการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม โดยมีรูปแบบการบริหารงาน

ภาครัฐในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ของ B.Guy Peters กล่าวไว้ว่า กระบวนการและลักษณะสำคัญของการปฏิรูประบบราชการที่เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษ 1980 - 1990 ได้สะท้อนให้เห็นถึงเปลี่ยนแปลงของการบริหารระบบราชการในประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างชัดเจนว่า การบริหารงานภาครัฐในอนาคตมีแนวโน้มที่จะนำภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น (B.Guy Peters, 1994: 295-299)

การบริหารงานภาครัฐ คือ การกำหนด และการดำเนินการตาม ยุทธศาสตร์ และนโยบายสาธารณะเพื่อประโยชน์สาธารณะ และเพื่อประชาชน และการปฏิบัติงานต้องมีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ปฏิสัมพันธ์ของระบบย่อยต่างๆ ในระบบภาครัฐ และกับระบบที่ใหญ่กว่า ภายใต้บริบททางสังคม เศรษฐกิจการเมืองและเทคโนโลยี ซึ่งรวมทั้งโครงสร้าง กระบวนการ และพฤติกรรมภาครัฐ และเป็นกระบวนการทางการเมือง องค์กรราชการ ประสิทธิภาพ และการตอบสนอง สาธารณะ และความเป็นกลาง ความเป็นธรรม และสิทธิส่วนบุคคล และการวางกรอบการทำงานในส่วนใดส่วนหนึ่งให้เป็นระบบแผนหรือมีขั้นตอนที่ชัดเจน เพื่อสะดวกต่อการจัดการและตรวจสอบระบบการทำงาน เพื่อที่จะทำให้เกิด ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ในการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management : NPM) ถือเป็นปรัชญาการบริหารจัดการที่ภาครัฐนำมาใช้เพื่อสร้างระบบการบริหารจัดการภาครัฐให้มีความทันสมัยยิ่งขึ้น ซึ่งการเกิดขึ้นของแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ในหลายๆ ประเทศเพื่อต้องการสร้างหน่วยงานให้มีการขับเคลื่อนด้วยพันธกิจ มีการกระจายอำนาจมีลักษณะที่ยืดหยุ่นมีการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างหน่วยงานต่างๆ เข้าด้วยกัน ความต้องการที่จะให้หน่วยงานเป็นไปในแนวทางดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ในฐานะผู้รับบริการสาธารณะได้อย่างครอบคลุม สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น (สุรศักดิ์ ชะมารัมย์. 2559) การบริหารภาครัฐต้องมีความร่วมมือของทุกภาคส่วน สิ่งที่สำคัญคือการสื่อสารให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่รับรู้ (ยูภาพร ยูภาศ. 2559)และในการบริหารวัดที่มหาเถรสมาคมกำหนดขึ้นนั้นมี 6 ประการ คือ การปกครองคณะสงฆ์

การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ เพื่อให้การบริหารงานจัดการวัดที่เหมาะสมดงามใน สถานการณ์ปัจจุบันนี้ ควรต้องมืองค์ประกอบสำคัญที่ผู้บริหารจัดการวัดควรคำนึง เพื่อให้การบริหารงานประสบความสำเร็จ ประกอบไปด้วย เงิน (money) วัสดุดิบ (materials) เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ (machine or equipment) และบุคลากร หรือ คน (man) ซึ่งเป็นการพัฒนาการบริหารจัดการกิจการงานของวัดที่มีองค์ประกอบ สำคัญ เพื่อพิจารณากำหนดเป้าหมายของการบริหารจัดการวัดว่าจะมีทิศทางหรือ แนวทางในการบริหารองค์กรของวัดอย่างไร และในการบริหารจัดการยุคปัจจุบัน ที่ มุ่งเน้นทฤษฎีการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความมั่นคง และความมีเสถียรภาพของสถาบันทางศาสนาในอนาคต

ดังนั้น บทความนี้ผู้เขียนจึงได้นำเสนอความเป็นมาและวิวัฒนาการและสาระสำคัญ ของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ตลอดจนทั้งข้อเสนอแนะในการกำหนดทิศทาง การนำแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่มาใช้ในการบริหารจัดการวัดเพื่อ ประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

ระเบียบวิธีการศึกษา

บทความนี้เป็นการศึกษาแบบผสมวิธีทั้งการศึกษาเอกสาร (Document Research) (พระมหาโยธิน โยธโก. 2559 : 127) การศึกษา ปรากฏการณ์ (Phenomena Research) ทำการรวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับการ บริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ โดยพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดที่เริ่มจากการศึกษา จากปรากฏการณ์(Phenomena) (สัญญา เคนาภูมิ. 2557 : 50) ด้วยการสังเกต พฤติกรรมการบริหารจัดการภาครัฐ จากนั้นทำการพัฒนาด้วยวิธีการที่หลากหลาย เริ่มต้นการวางกรอบแนวคิดตามลำดับของการเกิดของตัวแปร (Birth order) ด้วยหลัก การคิดเชิงเหตุผล (Kenaphoom, Sanya. 2014B : 1 - 19) ลงพื้นที่เพื่อทำการ ศึกษาสำรวจ (Pilot study) ตามหลักการสร้างทฤษฎีฐานราก (Kenaphoom, Sanya. 2015) การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการภาครัฐ และการจัดการวัดด้วยการจัดการความรู้ (KM) (Kenaphoom, Sanya. 2014C : 13-32) ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อหาความลงตัวของเนื้อหาสาระ

(Kenaphoom, Sanya. 2014D) และทำการตรวจสอบกรอบความคิดให้มีความ น่าเชื่อมากยิ่งขึ้นโดยวิธีการบูรณาการระเบียบวิธีที่หลากหลาย (Kenaphoom, Sanya. 2017 : 169 - 185) จากการดำเนินการดังกล่าวผู้เขียนได้วางลำดับหัวข้อ และนำเสนอเชิงพรรณนาความดังต่อไปนี้

วิวัฒนาการของแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่

แนวคิดด้านการจัดการในแต่ละยุคมีความแตกต่างกันตามยุคตามสมัย โดยมีการพัฒนารูปแบบทางการจัดการให้สอดคล้องกับบริบทนั้นๆ และการก้าว ไปแต่ละยุคนั้นเป็นการทำให้เกิดคุณค่าและมุมมองต่อปัจจัยหลักของแนวคิดนั้นๆ ที่เปลี่ยนไป ซึ่งมักจะเป็นการให้คุณค่าในมุมมองที่ลึกซึ้งละเอียด และโดยสภาพ ของสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อมุมมองทางการบริหารจัดการที่เป็นตัวกำหนดรูปแบบ แนวคิดทางการจัดการ เช่น มุมมองและการให้คุณค่า “คนเป็นเสมือนเครื่องจักร” สู่ “คนมีชีวิตและหัวใจ” ก็ส่งผลให้เกิดการก้าวข้ามพรมแดนแห่งยุค Classic ไปยังยุค Neo - Classic และที่สำคัญการเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคมจากห้วงเวลา แห่งการปฏิวัติอุตสาหกรรมสู่สังคมโลกาภิวัตน์ ที่ส่งผลต่อการหลายกำแพงในยุค Modern ไปยังยุค Postmodern ที่มุมมองและการให้คุณค่ามีความลึกซึ้งมากเพื่อ การปรับตัวให้อยู่รอดขององค์กร จากองค์กรที่ไม่มีชีวิตและการใช้เทคโนโลยีใน เชิงระบบ สู่มุมมองที่ว่าองค์กรนั้นมีชีวิตและเทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญ และมีผลกระทบในมิติที่ซับซ้อนตั่งนั้นทฤษฎีองค์กรหรือแนวคิดการบริหารจัดการ ทั้งภาครัฐและเอกชน จึงหนีไม่พ้นจากกระแสทางสังคมและสภาพแวดล้อม ซึ่งก็คือ ความเป็นโลกาภิวัตน์อย่างเช่นปัจจุบัน (วสันต์ สุทธาวาศ. 2559)

แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management : NPM) พัฒนามาจากแนวคิดในการบริหารงานภาครัฐ (PublicAdministration) ที่มีแนวปฏิบัติตามกรอบแนวคิดหรือตัวแบบระบบราชการในอุดมคติของ แม็คเวเบอร์ (Max Weber) จนกระทั่งในช่วงต้น ทศวรรษที่ 1980 กลุ่มผู้นำทางการเมืองได้หันมา ให้ความสำคัญ และตระหนักถึงความไม่ยั่งยืนของระบบการรวม อำนาจในการให้บริการสาธารณะ ดั่งนั้น ผู้นำทั้งในยุโรป เอเชีย และอเมริกาเหนือ จึงเริ่มใช้จ่ายงบประมาณที่ประหยัดและมี ประสิทธิภาพในการจัดทำบริการ

สาธารณะมากขึ้นทั้งเรื่องของสวัสดิการสาธารณะ ด้านสุขภาพ ด้านการขนส่ง ที่ก่อนหน้านี้ก็ต้องประสบกับปัญหา วิกฤติน้ำมันในช่วงปลายปี ค.ศ. 1970 และ วิกฤติของเศรษฐกิจโลกที่มีความผันผวนอย่างต่อเนื่อง ทำให้นักวิชาการและนักปฏิบัติการณ์ต้องค้นหา แนวทางการบริหารภาครัฐใหม่ (Robert B. Denhardt and Joseph W. Grubbs. 2003 : 334-335) เพื่อรับมือกับ สภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทั้งหมดจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันทำให้ภาครัฐ จำต้องดำเนินการปฏิรูประบบการบริหารจัดการเสียใหม่ เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับ สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

การเปลี่ยนแปลงเชิงปฏิวัติการ บริหารงานภาครัฐ (A Revolutionary Change) ที่เรียกว่า การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management : NPM) (Sowaribi Tolofari. 2005 : 75-89)โดยถือกันว่า NPM เป็นเรื่องของ การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ ใหม่ในการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลง หรือแตกต่างไปจากเดิมที่ไม่ใช่แค่นั้น ลักษณะของการส่งมอบ การบริการทางสังคม หรือการแสวงงบประมาณของรัฐบาลเท่านั้น แต่รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านโครงสร้างของการบริหารปกครองที่นำเอา รูปแบบหรือวิธีการต่างๆ ของภาคธุรกิจเอกชนมาปรับใช้ให้เหมาะสม กับบริบทภาคของ รัฐ (Mariko & Keiichi Eguchi. 2016) ซึ่งการบริหารจัดการ ภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ได้ตั้งอยู่บนสมมติฐานของความเป็นสากลในทฤษฎี การบริหารและเทคนิควิธีการจัดการ ที่สามารถ ประยุกต์ใช้ได้ ทั้งการบริหารรัฐกิจและ การบริหาร ธุรกิจ ซึ่ง NPM มีวัตถุประสงค์หลัก คือ ต้องการปรับปรุงประสิทธิภาพ ของภาคราชการ โดยใช้วิธีการบริหารจัดการแบบภาคเอกชน และมุ่งประสิทธิภาพ ของกระบวนทัศน์การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคม ตามหลักความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (Accountability) ความโปร่งใส (Transparency) การเปิดเผย (Openness) ความยุติธรรม (Fairness) และความเสมอภาค (Equity) (พิทยา บวรวัฒนา. 2552 : 15)

จะเห็นได้ว่า แนวคิดการบริหารจัดการ ภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) เป็นการพัฒนา เพื่อแก้ปัญหาของภาครัฐที่ยึดระบบ ในการบริหาร จนไม่มีความคล่องตัวและไม่สามารถ ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแส

โลกที่มีความเป็นพลวัตร โดยหันให้ความสำคัญต่อการตอบสนองความต้องการของประชาชนและสามารถปรับตัวเข้ากับกระแสโลกาภิวัตน์ของโลกยุคปัจจุบัน

สาระสำคัญของแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่

แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ว่าเกิดมาจากการรวมตัวของ 2 กระแสแนวคิดหลักของฮูด (Hood) โดยกระแสแนวคิดแรกคือ แนวคิดเศรษฐศาสตร์สถาบันใหม่ (New Institutional Economics) ที่เกิดมาจากทฤษฎีทางเลือก สาธารณะ ทฤษฎีผู้ว่าจ้าง - ตัวแทน (Principal-Agent Theory) และทฤษฎีต้นทุนธุรกรรม (Transaction Theory) ซึ่งมองการเมืองเปรียบเสมือนปรากฏการณ์ทางการตลาด และอีกกระแสแนวคิดหนึ่ง คือ แนวคิดการจัดการนิยม (Managerialism)

ซึ่งเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการบริหาร ภาครัฐโดยนำเอาวิธีการหรือเทคนิคต่างๆ ของภาคธุรกิจเอกชนมาใช้ หรือเป็นการบริหารงานที่เลียนแบบภาคธุรกิจเอกชน (Hiromi Yamamoto. 2004 : 6) ซึ่งแนวคิดของ Christopher Hood ได้อธิบายถึงแนวคิดและลักษณะสำคัญของ การจัดการภาครัฐแนวใหม่ไว้ว่า (1) เป็นกระบวนการบริหารที่เน้นการบริหารงานในแบบมีอาชีพ ทำให้ผู้บริหารมีอิสระและความคล่องตัวในการ บริหารงาน (2) เป็นกระบวนการบริหารที่มีการกำหนดวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน อย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม (3) เป็นกระบวนการบริหารที่พยายามปรับปรุงโครงสร้างองค์การ เพื่อให้หน่วยงานมีขนาดเล็กลง และเกิดความเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน (4) เป็นกระบวนการบริหารที่ให้มีการแข่งขันในการบริการสาธารณะ ที่จะช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพให้ดีขึ้น (5) เปลี่ยนวิธีการบริหารงานให้มีความทันสมัยและเลียนแบบวิธีการของภาคเอกชน และ (6) เป็นกระบวนการบริหารที่เสริมสร้างวินัยในการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน เน้นความประหยัดและคุ้มค่า ในการใช้ทรัพยากร โดยแนวความคิดของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่หรือการจัดการนิยม (Managerialism) ตั้งอยู่บนสมมุติฐานของความ เป็นสากลทฤษฎีการบริหารและเทคนิควิธีการ จัดการว่าสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งในแง่ของการบริหารรัฐกิจและบริหารธุรกิจ (Christopher Hood. 1991 : 3 - 19)

Public Management) มุ่งเน้นเรื่องการเติบโตขององค์การเป็นสำคัญเป็นการพิจารณาถึงความสัมพันธ์ขององค์การ ที่จะต้องทำการปรับตัวสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในและภายนอกองค์การให้ประสานสนับสนุนกันได้อย่างดีในทุกแง่มุมโดยหลอมรวมหลักการต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้พร้อมกับปรับตัวที่จะรับกับสิ่งใหม่ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา (กิริติ ยศยิ่งยง. 2549 : 38 - 39) โดยคุณลักษณะสำคัญของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ประกอบด้วยการให้บริการที่มีคุณภาพ แก่ประชาชนการลดการควบคุมจากส่วนกลางและเพิ่มอิสระในการบริหารให้แก่หน่วยงาน การกำหนด การวัด และการให้รางวัลแก่ผลการ ดำเนินงาน ทั้งในระดับองค์การและระดับบุคคล การสร้างระบบสนับสนุนทั้งในด้านของบุคลากร (ทิพาวิดี เมฆสุวรรณ. 2540 : 24) เช่น ระบบการอบรม ระบบค่าตอบแทน ระบบคุณธรรม และเทคโนโลยี เช่น ระบบข้อมูล สารสนเทศ เพื่อช่วยให้หน่วยงานสามารถทำงานได้บรรลุวัตถุประสงค์และการเปิดกว้างต่อแนวคิดในเรื่องของการแข่งขัน ทั้งการแข่งขันระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเอง และระหว่างหน่วยงานของรัฐกับหน่วยงานของภาคเอกชนจะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) เป็นแนวคิดพื้นฐานของการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระบบต่างๆ ของภาครัฐ และยุทธศาสตร์ด้านต่างๆ ที่เป็นรูปธรรม โดยยึดแนวทางในการให้บริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชนคำนึงถึงความต้องการของประชาชนเป็นหลัก ลดการควบคุมจากส่วนกลาง เพิ่มอิสระแก่หน่วยงานส่วนภูมิภาค พัฒนาระบบการบริหารงาน ที่มีผลสัมฤทธิ์มีระบบสนับสนุนทางด้านบุคลากรและเทคโนโลยีและมุ่งเน้นการแข่งขันระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับเอกชน

การบริหารจัดการและการนำแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่มาปรับใช้ในวัด

รัฐบาลมีนโยบายในการอุปถัมภ์ ค้ำครอง และทำนุบำรุงศาสนา ส่งเสริมการปกครองและกลไกที่รับผิดชอบด้านศาสนา เพื่อให้การบริหารจัดการ ส่งเสริมทำนุบำรุงศาสนา มีความเป็นเอกภาพและประสิทธิภาพรวมทั้งส่งเสริมความเข้าใจอันดีและเพื่อนำหลักธรรมของศาสนามาใช้ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนใช้หลักธรรมในการดำรงชีวิตมากขึ้นดั่งนั้น วัดจึงต้องได้

รับการพัฒนาในด้านการบูรณปฏิสังขรณ์ให้มีความมั่นคงแข็งแรง ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อสามารถใช้ประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมได้อย่างสมบูรณ์แบบการพัฒนาวัด เพื่อให้วัดมีสภาพสะอาด สงบ และสว่าง เพื่อสร้างความสุขทางด้านจิตใจให้กับประชาชนจึงควรพัฒนาวัดแบบบูรณาการ ให้สอดคล้องกับภารกิจ 6 ด้านของคณะสงฆ์ เพื่อจุดมุ่งหมายให้วัดมีสภาพความเป็นศูนย์กลางชุมชนอย่างแท้จริง และยั่งยืน

ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้มีข้อบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นวัดดังนี้ มาตรา 31 วัดมีสองอย่าง (1) วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา (2) สำนักสงฆ์ให้วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล มาตรา 33 ที่วัดและที่ซึ่งขึ้นต่อวัด มีดังนี้ (1) ที่วัด คือที่ซึ่งตั้งวัดตลอดจนเขตของวัดนั้น (2) ที่ธรณีสงฆ์ คือที่ซึ่งเป็นสมบัติของวัด (3) ที่กัลปนา คือที่ซึ่งมีผู้อุทิศแต่ผลประโยชน์ให้วัดหรือพระศาสนา วัดเป็นสถานที่ทำบุญบำเพ็ญกุศล เป็นศูนย์กลางการบริหารและการปกครอง รวมทั้งเป็นที่พึ่งทางจิตใจของประชาชน ดังนั้นวัดจึงเป็นสถานที่สำคัญยิ่งในการสืบทอดพระพุทธศาสนา จึงถือได้ว่าวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนไทยทั้งอดีตและปัจจุบัน ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการวัดให้มีประสิทธิภาพและสามารถปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคปัจจุบันมากยิ่งขึ้น ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะแนวทางในการประยุกต์ใช้แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) เพื่อนำมาปรับใช้ในการบริหารจัดการให้เหมาะสม โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้ (พระราชบัญญัติคณะสงฆ์. 2535)

ทิศทางการบริหารจัดการวัดภายใต้แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่

จากการทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ พบว่า การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) คือ การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการภาครัฐโดยนำหลักการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการและการแสวงหาประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ โดยการนำเอาแนวทางหรือวิธีการบริหารงานของภาคเอกชนมาปรับใช้กับการ

บริหารงาน ภาครัฐ เช่น การบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ การบริหารงานแบบมีอาชีพ การคำนึงถึงหลักความคุ้มค่า การจัดการโครงสร้างที่เกื้อกัตร์ดริคและแนวราบ การเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาแข่งขันการให้บริการสาธารณะ การให้ความสำคัญต่อค่านิยม จรรยาบรรณวิชาชีพ คุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนการมุ่งเน้นการให้บริการแก่ประชาชนโดยคำนึงถึงคุณภาพเป็นสำคัญ (อภิญา มาประเสริฐ. 2558) ฝ่ายเทคโนโลยีการบริหาร ส่วนพัฒนาการบริหาร

จากเหตุผลดังกล่าวมานี้ผู้เขียนจึงมีความต้องการในการบริหารจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารวัดจะต้องศึกษารู้งและเข้าใจรวมทั้งบริหารจัดการวัดให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง และต้องตอบสนองความต้องการของชุมชน วัดที่ดีจะต้องทำหน้าที่ได้ครบทุกประการ หากขาดด้านใดด้านหนึ่งไปเสียก็จะขาดความสมดุลของความเป็นวัด ถึงแม้ว่าในปัจจุบันชุมชนจะให้ความสำคัญของวัดน้อยลง เพราะปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนเห็นห่างกันมานาน แต่ในการบริหารจัดการวัดที่จะนำเสนอของผู้เขียนในครั้งนี้จะสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างวัดกับชุมชน กล่าวคือ วัดจะสามารถปรับเปลี่ยนบทบาทใหม่ในการบริหารจัดการภาระงานที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นผู้เขียนขอเสนอแนะรูปแบบการพัฒนาและทิศทางการบริหารจัดการวัดตามแนวความคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ดังนี้

(1) บูรณาการรูปแบบองค์กร (Integrated Organizational) มุ่งพัฒนาระบบการจัดการวัดแบบบูรณาการ โดยการสร้างความเชื่อมโยงของฝ่ายงานต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยยึดหลักพระธรรมวินัย หลักกัลยาณมิตรหลักทฤษฎีและบริหารจัดการสมัยใหม่ และหลักบูรณาการประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมกับสภาวะสถานการณ์ โดยกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ แนวนโยบายการบริหารจัดการวัด โครงสร้างการบริหารงานของวัดตามอำนาจหน้าที่ หรือภาระงานการกระจายอำนาจ การแบ่งงานและกำหนดผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน บริหารงานในรูปคณะกรรมการ ทั้งฝ่ายสงฆ์และฆราวาส การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ในวงกว้าง การติดตามประเมินผลการบริหารจัดการ และการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เน้นการบูรณาการ เชื่อมโยงการศึกษากับการศาสนาและศาสตร์อื่นๆ ยึดเอกลักษณ์ วิถีชีวิตไทยและพุทธปฏิบัติ ปรับบทบาทของวัดและสงฆ์ให้ทันโลก

เน้นบทบาท“3 ร”(พระครูสุธีปริยัติวิธาน (สุภาพ อาตาปโก). 2557) คือ รับ-รุก-ร่วมมือ ในการบริหารจัดการวัดและการดำเนินกิจกรรมของวัดและพัฒนาให้เป็นจุดบริหารหรือจุดบริการแบบ One-Stop Service เพื่อบูรณาการเชื่อมโยงหน่วยงานภายในให้ทำงานร่วมกัน เพื่อให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ตามแนวคิดของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่

(2) มุ่งการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) เพื่อการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบจากวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ และประเมินสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กรเพื่อวางแนวทางการดำเนินงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ทั้งนี้เพื่อเป็นการกำหนดกรอบหรือทิศทางการทำงานขององค์กรให้ชัดเจนโดยการวิเคราะห์ สวอท (SWOT) คือการวางแผนกลยุทธ์สำหรับวัดหลักการวิเคราะห์สวอท (Strength Weakness Opportunity and Threat =SWOT) นั้น เป็นการวิเคราะห์ถึงสภาพแวดล้อมขององค์กร องค์กรในที่นี้ผู้เขียนหมายเอาวัดในพระพุทธศาสนา สวอท นั้น เติมนำสภาพแวดล้อมเป็น 2 ส่วนคือ สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment) และสภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) เพราะการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในวัด เป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength) หรือจุดอ่อน (Weakness) เพื่อค้นหาและค้นหาให้พบว่าวัดนั้นๆ มีจุดแข็งและหรือจุดอ่อนอย่างไร ะไรบ้าง หากพบจุดแข็งและจุดอ่อนที่แท้จริง ก็ต้องปรับเพิ่ม พัฒนา หรือแก้ไขให้ดีขึ้นกว่าเดิม

สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment) ที่มักพิจารณากัน ส่วนใหญ่ คือ 1) โครงสร้าง (Structure) ของวัด เช่นลำดับการบริหารจัดการใครสามารถสั่งการ บังคับบัญชาหรือบริหารจัดการใครได้บ้าง เป็นต้น 2) ทรัพยากรบุคคล (Human Resources) ในที่นี้หมายถึง บุคลากรในวัด เช่น เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส พระภิกษุในวัด เป็นต้น ตลอดถึงทรัพยากรอื่นๆ เช่น สถานทางการเงินของวัดนั้นๆ ซึ่งปัจจุบันยอมรับกันว่า แต่ละวัดมีบัญชีเงินฝากที่ได้จากกิจกรรมทางศาสนาอื่นๆ ซึ่งอาจจัดเป็นประเพณีหรือพิธีกรรมสงฆ์ (สังฆกรรม) เช่น รายได้จากการทอดผ้าป่า ทอดกฐิน งานประจำปี ผู้รับบริจาคในรายการต่างๆ เป็นต้น 3) ทำเลที่ตั้ง (Location) ของวัดก็มีส่วน เช่น วัดอยู่ในทำเลที่พุทธศาสนิกชนเดินทาง

ไปทำบุญ หรือร่วมกิจกรรมสะดวก มีรถรับ - ส่ง มีคนต้อนรับ (ฝ่ายปฏิคม) ดูแลเอาใจใส่ขณะทำกิจกรรมในวัด เป็นต้น 4) ฐานลูกค้า (Customers) ขอนนี้อาจพิจารณาได้จาก พุทธศาสนิกชนที่มาร่วมทำบุญหรือกิจกรรมของวัด โดยพิจารณาจากอาชีพใด อาชีพหนึ่ง เช่น รับราชการ ค้าขาย นักธุรกิจ ศิลปิน เป็นต้น หรือพุทธศาสนิกชนในละแวกคุ้มวัด เป็นต้น ซึ่งหากวัดได้พุทธศาสนิกชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม และให้การสนับสนุนกิจกรรมของวัดมาโดยตลอด ก็มักส่งผลถึงสถานภาพทางการเงินของวัดนั้นๆ ด้วย

ส่วนสภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) ประกอบไปด้วย สภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคม อุตสาหกรรมและธุรกิจ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ในส่วนนี้ มักจะพิจารณาถึงโอกาส (Opportunity) และอุปสรรค หรืออันตราย (Threat) ซึ่งสภาพแวดล้อมภายนอกนี้ องค์การหรือวัดไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ปีใด สภาพเศรษฐกิจดี พุทธศาสนิกชนหรือประชาชนก็มักจะเข้าวัดทำบุญหรือมีกำลังบริจาคช่วยเหลือกิจกรรมวัดได้คราวละมาก ๆ สามารถสนับสนุนกิจกรรมของวัดได้โดยไม่ผิดเคือง ขอนี้ถือเป็นโอกาสของวัด แต่หากปีใดเกิดเหตุการณ์ที่ตรงกันข้ามก็ย่อมส่งผลต่อวัดและพระภิกษุในวัดด้วย

(3) พัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล (Human Resource Development) การบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลในวัดต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับการใช้เครื่องมือหรือวิธีการบริหารสมัยใหม่ การบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลจึงต้องเร่งปรับตัวตามอย่างรวดเร็ว ด้วยการปรับพื้นฐาน (Platform) เพิ่มขีดความสามารถและพัฒนาทักษะที่มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ โดยพัฒนาด้านความรู้ความสามารถของบุคลากรและสวัสดิการ มีมนุษยสัมพันธ์การทำงานร่วมกับผู้อื่น ประพฤติธรรม ใฝ่รู้ เสียสละอุทิศตน คือ บุคลากรของวัดมีทั้งกลุ่มภิกษุ สามเณร ไวยาวัจกรและฆราวาสที่ทำงานในวัดทั้งที่ทำงานประจำและอาสาสมัครเป็นผู้ประพฤติธรรม ใฝ่เรียนรู้อยู่ สำนึกดี มีน้ำใจ มีความรับผิดชอบและความขยันหมั่นเพียร เสียสละ เคารพซึ่งกันและกัน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณสมบัติของพระนักเผยแผ่ นักพัฒนาชุมชน และนักสังคมสงเคราะห์ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนและชุมชน

(4) พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศภายในวัดที่ทันสมัย (Technology

for Education) โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้มีวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และเทคโนโลยี ที่ทันสมัยและสิ่งจำเป็นในภาวะการณ์โลกปัจจุบัน โดยเฉพาะวัดที่เผยแพร่ธรรมไปยัง ต่างประเทศประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเผยแพร่ธรรมและ จัดทำเว็บไซต์ของวัดตลอดถึงพัฒนาบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบระบบสารสนเทศ ให้มีความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะระบบการให้บริการเผยแพร่หลักธรรมทางพุทธ ศาสนา เช่น ระบบการลงทะเบียนปฏิบัติทางออนไลน์ เป็นต้น รวมทั้งประสาน ความร่วมมือและเชื่อมโยงเทคโนโลยีสารสนเทศกับหน่วยงานและองค์กรอื่นๆ เพื่อ ทำให้เกิดองค์การรูปแบบใหม่ที่มีลักษณะเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงกันด้วยเทคโนโลยี สารสนเทศ

(5) เชื่อมโยงเครือข่ายทาง(Network Education) คือการศึกษา การมีส่วนร่วมของวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวัดที่เป็นกรณีศึกษา ในมิติของ การจัดการเรียนรู้ กระบวนการสื่อสารคุณค่า การพัฒนาจิตใจ และการเสริมสร้าง กระบวนการเครือข่ายการเรียนรู้ในมิติต่างๆ ร่วมกันทั้งนี้เนื่องจาก ในอนาคตการ อยู่โดดเดี่ยวขององค์การมีความเป็นไปได้ยากความเชื่อมโยงกับองค์กรอื่นภายนอก จะมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งวัดจะต้องปรับตัวและสร้างความร่วมมือในลักษณะเป็น พันธมิตรระหว่างองค์กรหรือสถาบันอื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากร เทคโนโลยี ความรู้ และด้านอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการ

สรุป

การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management : NPM) เป็นการบริหารจัดการที่ปรับเปลี่ยนแนวทาง หรือวิธีการดำเนินงานของภาค รัฐโดยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเพื่อมุ่งผลลัพธ์และการใช้ทรัพยากร อย่างมีประสิทธิภาพ การปรับปรุง การจัดการทรัพยากรมนุษย์ มีการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ และมุ่งใช้วิธีการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อสนองความต้องการของประชาชน โดยการจัดองค์กรที่มีความยืดหยุ่นและกระจายอำนาจการ ตัดสินใจเพื่อความ สะดวกและรวดเร็ว แต่ทั้งนี้แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ก็ยังมี ขาดเอกลักษณ์และขาดกรอบความคิดที่ชัดเจนแต่ในการบริหารจัดการวัดเพื่อความ มั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา ที่เหมาะสมดังมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความสามารถ

ในการบริหารจัดการกระบวนการและวิธีปฏิบัติงาน สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน รวมทั้งมีการพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์พร้อมในด้านพระธรรมวินัย จะส่งผลโดยตรงต่อศรัทธาความเชื่อถือของพุทธศาสนิกชน และการมีส่วนร่วมบุคลากรในชุมชนด้วย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาวัดไปสู่เป้าหมายแห่งการพัฒนาคุณภาพชีวิต และทางจิตใจให้เกิดความสุขตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

กิริติ ยศยิ่งยง, **การจัดการความรู้ในองค์กรและกรณีศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : มิสเตอร์ก๊อปปี (ประเทศไทย) จำกัด, 2549), หน้า 38-39.

พิทยา บวรวัฒนา, **แนวคิด ทฤษฎี และหลักการรัฐประศาสนศาสตร์สหรัฐอเมริกา 2**, ประมวลสาระชุดวิชาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการรัฐประศาสนศาสตร์ หน่วยที่ 4, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2552) หน้า 15.

สุรศักดิ์ ชะมารัมย์, **การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ : กระแสหลักของการเปลี่ยนแปลงในการบริหารงานภาครัฐ**. แหล่งที่มา : http://www.esbuy.net/site/download-file.php?doc_id=4312 [1 พฤษภาคม 2559].

ทิพาวดี เมฆสุวรรณค์, **การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์คณะกรรมการว่าด้วย การปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐ**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2540), หน้า 24.

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535, โรงพิมพ์การศาสนา, 2535

ยุภาพร ยุภาศ, **ความรู้ทัศนคติและความพร้อมต่อการเป็นประชาคมอาเซียนของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม**. วารสารคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ปีที่ 1 ฉบับ ที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2559) : หน้า 79.

อภิญา มาประเสริฐ, **การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่** : แหล่งที่มา <http://www.kpi.ac.th/wiki/index.php>, 2558, (17 กุมภาพันธ์ 2561)

สนทนากลุ่มเฉพาะพระครูสุธีปริยัติวิธาน (สุภาพ อาตาปโก), รองเจ้าคณะอำเภอ บ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี, 23 ธันวาคม 2557.

สัญญา เคนาภูมิ, “ปรัชญาการวิจัย : ปริมาณ : คุณภาพ”, วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์, ปีที่ 3 ฉบับ ที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2557) : หน้า 50.

วสันต์ สุทธาวาส, **ทฤษฎีองค์การในศตวรรษที่ 21 : The next station of Organization Theory**. แหล่งที่มา : <http://www.edsiam.com> [1 มิถุนายน 2559].

Christopher Hood, **A public management for all seasons**, (Public Administration, (69), 1991), pp. 3-19.

Mariko & Keiichi Eguchi, **The Limited Effect of PBL on Learners: A Case study of English Magazine Projects**, (Asian EFL Journal. Retrieved 6 September 2007), from : <http://www.asian-efljournal.com> [1 6 2016].

Hiromi Yamamoto, **New Public Management-Japan's Practice**, (Japan : Institute for International Policy Studies Publications, 2004), p. 6.

Kenaphoom, Sanya. (2014B). “**Establish the Research Conceptual Framework in Public Administration by the Rational Conceptual thinking**”. PhetchabunRajabhat Journal, 16 (1) : January-June 2014 : 1-19.

Kenaphoom, Sanya. (2015). “**The research Conceptual Framework Establishment by the Grounded Theory**” VRU Research and Development Journal, 10 (3) (September-December, 2015)

Kenaphoom, Sanya. (2014C). “**A Creation of a Research Conceptual Framework for Public Administration by Knowledge Management Methodology**” Journal of Humanities and Social Sciences, Ubon Ratchathani University, 5 (2), 13-32.

- Kenaphoom, Sanya. (2014D). **“The creating of Quantitative Research Conceptual Framework of Public Administration by Literature Review”**. Udonthani Rajabhat University Journal of Humanities and Social Science, 3 (1) : January-June 2014.
- Kenaphoom, Sanya. 2017. **“Establishment of a Survey Research Conceptual Framework on Management”** ASEAN Journal of Management and Innovation (ISSN 2351-0307), 4 (1) ; January-June 2017.
- Robert B. Denhardt and Joseph W. Grubbs, **Public Administration : An Action Orientation**, 6th ed, (USA : Wadsworth/Thomson Learning Publications, 2003), pp. 334-335.
- Sowaribi Tolofari, **“New Public Management and Education”**, Policy Futures in Education, Vol. 3 No. 1 (2005) : pp. 75-89.